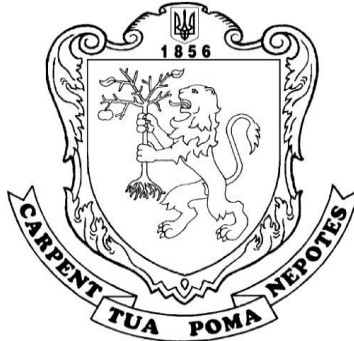

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет агротехнологій і екології
Кафедра екології

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРОЄКТУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ»

для студентів, що навчаються за ОПП «Екологія»
за другим (магістерським) рівнем освіти
за спеціальністю 101. Екологія
галузі знань 10. Природничі науки

Львів 2023

АНОТАЦІЯ КУРСУ

У межах зазначеного курсу здобувачі вищої освіти формують інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності, а саме опановують екополітичні, теоретичні та практичні основи проектування об'єктів природно-заповідного фонду.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є формування уявлення про просторово-часову організацію природних комплексів різного таксономічного рангу, необхідність збереження різноманіття природи на видовому та системному рівні з урахуванням динамічного стану та рівня антропогенної зміни ландшафтів та інших природних комплексів форму, знань студентів про особливості взаємодії людини і природи, особливості функціонування природно-заповідних територій, ознайомлення з основами організації та функціонування заповідної справи в світі та в Україні, класифікаціями заповідних територій і об'єктів, функціонально-територіальною структурою та особливостями просторової організації мережі окремих природно-заповідних територій.

Завдання вивчення курсу:

- основні принципи та засади організації і функціонування заповідної справи;
- нормативно-правове забезпечення функціонування природно-заповідного фонду України;
- міжнародну та національну класифікації природно-заповідних територій та об'єктів;
- функції, завдання та функціонально-територіальну структуру основних категорій заповідних територій;
- особливості просторової організації мережі природно-заповідного фонду України і мережі заповідних територій найвищого рівня світу.

Компетентності та програмні результати

У результаті вивчення даного курсу студент повинен набути наступні **компетентності**:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми технічного і технологічного характеру у сфері екології, охорони довкілля, збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів технологій захисту навколишнього середовища, та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

K01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

K02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

K09. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

K15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах

неповної інформації та суперечливих вимог.

К18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Програмні результати навчання:

ПР02. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.

ПР06. Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання.

ПР10. Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища.

ПР12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.

Одержані знання під час вивчення дисципліни «Технології захисту природо-заповідних територій» допоможуть студентам ширше оволодіти своєю професією, краще засвоїти інші дисципліни екологічного спрямування та будуть практично використані ними в охороні навколишнього середовища.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ЗМІСТ)

Тема 1. Етапи створення та використання природно-заповідних територій та об'єктів.

Тема 2. Структура науково-проектних робіт для об'єктів природно-заповідного фонду.

Тема 3. Світовий досвід створення та типологія національних парків.

Тема 4. Інтегрована модель зонування, планування та благоустрою національних парків.

Тема 5. Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів.

Тема 6. Міждержавні природно-заповідні території.

Тема 7. Проект створення регіональних ландшафтних парків.

Тема 8. Типологія та планування спеціалізованих парків.

Тема 9. Розбудова природно-заповідних територій для збереження ландшафтно-екологічної рівноваги.

Тема 10. Проектування екологічної мережі.

Тема 11. Рекреаційна діяльність в межах територій та об'єктів ПЗФ.

Тема 12. Міжнародні екологічні та культурні заходи на природоохоронних територіях.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції, семінарські заняття, консультації.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і

методів навчання, як лекції – бесіди і лекції-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання або аудіо-відеотехніки. При проведенні семінарських занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як робота у малих групах або дискусія.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим інформативним матеріалом або з матеріалом мережі Інтернет, виконують усні та письмові завдання (контрольні питання або тести), виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими як індивідуальні проекти. Програмою передбачено такі проекти для формування професійної компетентності: виступ за темою індивідуального науково-дослідного завдання (або з темою самостійного вивчення дисципліни).

План лекційних занять з дисципліни «Проектування об’єктів природно-заповідного фонду»

№ з/п	Назва теми
1	Етапи створення та використання природно-заповідних територій та об’єктів.
2	Структура науково-проектних робіт для об’єктів природно-заповідного фонду.
3	Світовий досвід створення та типологія національних парків.
4	Інтегрована модель зонування, планування та благоустрою національних парків
5	Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів.
6	Міждержавні природно-заповідні території.
7	Проект створення регіональних ландшафтних парків
8	Типологія та планування спеціалізованих парків.
9	Розбудова природно-заповідних територій для збереження ландшафтно-екологічної рівноваги.
10	Проектування екологічної мережі.
11	Рекреаційна діяльність в межах територій та об’єктів ПЗФ.
12	Міжнародні екологічні та культурні заходи на природоохоронних територіях.

**План практичних занять з дисципліни
«Проектування об'єктів природно-заповідного фонду»**

№ з/п	Назва теми
1	Класифікація природно-заповідного фонду.
2	Природно-заповідні території глобальної мережі.
3	Функціональне зонування території національного природного парку.
4	Планування зони відпочинку на територіях та об'єктах ПЗФ.
5	Експозиційні зони заповідних об'єктів
6	Особливості зонування ботанічних та зоологічних парків.
7	Природоохоронне використання територій та об'єктів ПЗФ.
8	Рекреаційне використання територій та об'єктів ПЗФ
9	Використання територій та об'єктів ПЗФ в оздоровчих цілях.
10	Використання територій та об'єктів ПЗФ в освітньо-виховних цілях.
11	Науково-дослідне використання природоохоронних територій та об'єктів.
12	Використання територій та об'єктів ПЗФ для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

**Завдання для самостійного вивчення навчальної дисципліни
«Проектування об'єктів природно-заповідного фонду»**

№ з/п	Назва теми
1	Історія формування та розвитку природно заповідного фонду
2	Особливості створення та функції природних заповідників світу та України.
3	Основні функції та завдання біосферних заповідників України та світу.
4	Природно-заповідні території загальнодержавного значення.
5	Класифікація заповідних територій за підходами Міжнародного Союзу охорони природи.
6	Світова природна спадщина.
7	Туристичні зони в межах природоохоронних територій.
8	Курортні зони в межах природоохоронних територій.
9	Міжнародні природоохоронні організації, історія їх створення та діяльність.
10	Світова екомережа як глобальна система природоохоронних територій різного рівня.
11	Екомережа України: основні субширотні та субмеридіональні екокоридори та природні ядра.
12	Стан і перспективи розвитку управління природно-заповідною справою в Україні.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне, детальний аналіз відповідей студентів).

2. Письмова аудиторна та позааудиторна перевірка – підготовка рефератів, презентацій, контрольні роботи (з конкретних питань тощо) або тести.

3. Практична перевірка – аналіз виробничої інформації, рішення професійних завдань з проектування технологічних методів захисту.

Види контролю: поточний контроль, проміжна та семестрова атестація.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота (разом 50 балів)												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Розділ 1						Розділ 2						50 балів	100 балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
4	4	4	4	4	5	4	4	4	4	4	5		

T1, T2 ... T12 – теми

Відпрацювання пропущених занять студентами здійснюється згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Львівського національного університету природокористування пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять». Студент представляє конспект а з пропущеної теми лекційного курсу та опрацьований практичний матеріал (захист роботи або контрольна чи тестові завдання) з відповідної тематики. Самостійне вивчення навчальної дисципліни за вищевказаними темами передбачає також підготовку рефератів, доповідей, презентацій (максимальна кількість балів – 5 за одну тему, але не більше 10 б. за весь курс дисципліни).

Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням в межах розділів. Оцінюються і завдання, виконувані в аудиторії, і завдання, виконувані під час самостійної роботи. Протягом вивчення дисципліни здійснюється самоконтроль. Загальні критерії оцінок: “відмінно” – здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв’язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності. “добре” – здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв’язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності. “задовільно” – здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі,

необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно. “незадовільно” – здобувач вищої освіти не має знань зі значної частини навчального матеріалу; припускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань.

Питання з дисципліни
«Проектування об’єктів природно-заповідного фонду»,
які виносяться на екзамен:

1. Етапи створення та використання природно-заповідних територій та об’єктів.
2. Структура науково-проектних робіт для об’єктів природно-заповідного фонду.
3. Світовий досвід створення та типологія національних парків.
4. Інтегрована модель зонування, планування та благоустрою національних парків.
5. Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів.
6. Міждержавні природно-заповідні території.
7. Проект створення регіональних ландшафтних парків.
8. Типологія та планування спеціалізованих парків.
9. Планування зони тривалого відпочинку на територіях та об’єктах ПЗФ.
10. Планування зони короткочасного відпочинку на територіях та об’єктах ПЗФ.
11. Рекреаційна діяльність в межах територій та об’єктів ПЗФ.
12. Міжнародні екологічні та культурні заходи на природоохоронних територіях.
13. Класифікація природно-заповідного фонду.
14. Природно-заповідні території глобальної мережі.
15. Функціональне зонування території національного природного парку.
16. Особливості національних парків.
17. Експозиційні зони заповідних об’єктів.
18. Особливості зонування ботанічних та зоологічних парків.
19. Природоохоронне використання територій та об’єктів ПЗФ.
20. Рекреаційне використання територій та об’єктів ПЗФ.
21. Використання територій та об’єктів ПЗФ в оздоровчих цілях.
22. Використання територій та об’єктів ПЗФ в освітньо-виховних цілях.
23. Науково-дослідне використання природоохоронних територій та об’єктів.
24. Використання територій та об’єктів ПЗФ для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.
25. Історія формування та розвитку природно заповідного фонду.
26. Особливості створення та функції природних заповідників світу та України.

27. Основні функції та завдання біосферних заповідників України та світу.
28. Природно-заповідні території загальнодержавного значення.
29. Класифікація заповідних територій за підходами Міжнародного Союзу охорони природи.
30. Світова природна спадщина.
31. Курортні зони в межах природоохоронних територій.
32. Міжнародні природоохоронні організації, історія їх створення та діяльність.
33. Світова екомережа як глобальна система природоохоронних територій різного рівня.
34. Екомережа України: основні субширотні та субмеридіональні екокоридори та природні ядра.
35. Стан і перспективи розвитку управління природно-заповідною справою в Україні.
36. Управління природно-заповідним фондом.
37. Економічні аспекти розвитку природно-заповідного фонду України.
38. Туристичні зони в межах природоохоронних територій.
39. Літопис природи ПЗФ як основна форма узагальнення результатів наукових досліджень, його структура та зміст.
40. Зміст проекту створення території та об'єкту ПЗФ України.
41. Інструменти забезпечення збереження територій та об'єктів ПЗФ України.
42. Право власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду.
43. Основні етапи проектування та організації територій та об'єктів ПЗФ.
44. Резервування цінних для заповідання природних територій та об'єктів.
45. Державний кадастр територій та об'єктів ПЗФ України: призначення та зміст, порядок ведення.
46. Проектування екологічної мережі.
47. Всеєвропейська екологічна мережа.
48. Нормативно-правове забезпечення формування, збереження та використання екологічної мережі України.
49. Транскордонні природоохоронні території в межах України.
50. Розбудова природно-заповідних територій для збереження ландшафтно-екологічної рівноваги.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бевзенко В. М. Управління природно-заповідним фондом України (організаційно-правові питання). Монографія Херсон. Айлант, 2005. 268 с.
2. Гринчишин Н. М. Природно-заповідна справа. Навч. посіб. Львів: ЛДУБЖД, 2008. 224 с.
3. Заповідна справа в Україні. Навч. посіб. за заг. ред. Гродзинського М. Д., Стеценка М. П. К. Географіка, 2003. 306 с.
4. Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загальнодержавного значення. Гол. ред. Ситник К.М. К. ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2009. 332 с.

5. Фурдичко О. І., Сівак В. К., Солодкий В. Д. Заповідна справа в Україні. Підручник. Чернівці: Зелена Буковина, 2005. 336 с.

Допоміжна

1. Адаменко О. М., Приходько М. М. Регіональна екологія і природні ресурси Івано-Франківськ. Таля, 2000. 287 с.
2. Андрієнко Т. Л. Наукові дослідження територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Літопис природи. Заповідна справа України. К. Географіка, 2003. С. 183-188.
3. Андронов В.А., Варивода Є.О., Тітенко Г.В. Заповідна справа: Навч. посіб. Х.: НЦУЗУ, 2013. 204 с.
4. Грищенко Ю. М. Основи заповідної справи. Навч. посіб. для студентів спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища» Рівне: Вид-во РДТУ, 2000. 234 с.
5. Давиденко В. М. Заповідна справа. Навч. посіб. Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2001. 140 с.
6. Екологічне законодавство України. Х. ТОВ «Одіссей», 2002. 928 с.
7. Зелена книга України /під загальною редакцією члена-кореспондента НАН України Я.П. Дідуха. К.: Альтерпрес, 2009. 448 с.
8. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. / За ред. Т.Л. Андрієнко. К.: Академперіодика, 2002. 103 с.
9. Решетюк О.В. Заповідна справа: теорія та практика. Навч.- метод. посіб. Ч. 1 Чернівці: Рута, 2007. 100 с.
10. Решетюк О.В. Заповідна справа: теорія та практика. Навч.- метод. посіб. Ч. 2 Чернівці: ЧНУ, 2008. 232 с.
11. Розбудова екомережі України. / Під наук. ред. Ю.Р. Шеляг Сосонко. – К.: Програма розвитку ООН (UNDP), 1999. 127 с.
12. Сівак В. К., Солодкий В. Д. Заповідна справа. Навч. посіб. Чернівці. Зелена Буковина, 2001. 208с.
13. Товажнянський Л. Л., Солодкий В. Д., Масікевич Ю. Г. Заповідна справа. Навч. посіб. Харків:НТУ «ХПІ», 2002. 240 с.
14. Червона книга України. Рослинний світ. Заг. ред. М.М. Щербака. К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1994. 461с.
15. Червона книга України. Тваринний світ. Заг. ред. М.М. Щербака. К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1994. 461с.

Інформаційні ресурси

<https://ips.ligazakon.net/document/FN045210> - Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

<https://www.kmu.gov.ua/npras/8161814> - Порядок розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

<http://www.menr.gov.ua/> - сторінка Міністерства екології та природних

ресурсів України.

<http://unesco.org.ua/> - сторінка Національної комісії України у справах ЮНЕСКО

<http://www.nature.coe.int/> - сторінка Центру Naturora при Раді Європи.

<http://unesco.org/mab> - сторінка Програми ЮНЕСКО „Людина і біосфера”, в рамках якої створена Світова мережа біосферних резерватів

<http://www.unesco.org/mab/BRs/BRlist.shtml> - Список біосферних заповідників (резерватів), занесених до мережі програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера».

<http://www.ecnc.nl/doc/lynx/> - сторінка Всеєвропейської екомережі на сайті Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

<http://www/panda/org/> - сторінка Міжнародного фонду охорони природи (WWF International)

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Курс передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проектами не допустимо порушення академічної доброчесності.